

Ebre

La XV Divisió de Brigadistes Internacionals foren aniquilats a Corbera d'Ebre

ANTON MONNER.
Cronista de Gandesa

Crònica

Un episodi poc conegut. A més de ser considerat com el Gernika català, el poble de la Terra Alta va viure uns mesos abans un altre capítol cruent de la guerra: la desfeta del Batalló Lincoln, dirigit per Robert Hale Merriman

El poble de Corbera d'Ebre és famós per ser la Gernika catalana. En començar la Batalla de l'Ebre, preludi del final de la Guerra Civil, Corbera fou bombardejada i destruïda per l'aviació alemanya, el primer dia de la contraofensiva republicana, el 25 de juliol del 1938, i els dies posteriors, pels Heinkels i els Stukas. Com a conseqüència dels bombardejos hi morí població civil, malgrat que la majoria dels seus habitants s'havien refugiat a la partida de Les Solsides, on es construïren diferents refugis però també allí l'aviació els atacà i continuà la carnisseria.

En acabar la guerra, el poble va canviar d'ubicació al llarg de la carretera N-420. Avui es diferencien dues zones de Corbera, el Poble Vell, enrunat i presidit per l'església parroquial de Sant Pere, on s'ha construït un excel·lent museu recordant la trista l'efemèride, i el Poble Nou, on viuen els fills i néts dels qui van sofrir els terrorífics bombardejos, i la mort de parents i amics per la crueltat hitleriana i franquista.

Però uns quatre mesos abans, Corbera visqué un altre episodi de guerra, poc conegut. Es tracta de la desfeta de les Brigades Internacionals, del Batalló A. Lincoln, dirigit des del cap de l'Estat Major, Robert Hale Merriman, que havien sobreviscut del Front d'Aragó. La divisió 55 de les tropes colpistes comandades per Garcia Valiño apostades a Gandesa, foren els executors.

Era la matinada del dia 2 d'abril del 1938. Els dies anteriors les B.I. s'havien refugiat a la Venta de Sant Joan de Batea, fugint a desbandada. Només a Belchite els brigadistes havien sofert més de 500 morts. Assabentats que les tropes franquistes estaven entrant la Terra Alta, fugiren a tota marxa de cara a Corbera, amb la intenció d'arribar a l'Ebre, passar el riu i salvar-se, ja situats a la zona republicana. Però els franquistes s'anticiparen i toparen les comunicacions que donaven al gran riu.

Part dels brigadistes foren interceptats entre Vora Vall i Vilalba per la zona dels Roures. Els que se

El Poble Vell de Corbera d'Ebre està presidit per l'església parroquial de Sant Pere. FOTO: JOAN REVILLAS

salvaren i aconseguiren continuar, fugiren per la carrerada de la Costa de Sarió, partició dels termes de Corbera i Gandesa. A la matinada quedaren rodejats a l'encruentament d'aquesta carrerada amb l'N-420, davant de la fàbrica de Cortiella o Venta del Fuseller. Allí moriren bona part dels brigadistes. Algunes partides s'escaparen camp a través, gràcies a la foscor, i les restes s'anaren capturant pels termes de Corbera, Gandesa i Móra.

A l'ensurt, Merriman va ser ferit i, amb alguns dels seus homes, foren capturats vius. Els van traslladar a Corbera i els empresonaren a casa Carrascot. Altres soldats, fugint riu Sec avall, cercant i prenent arribar a l'Ebre anaren caient en noves emboscades. La majoria dels presoners s'afusellaren als indrets on eren capturats. Alguns altres caigueren presoners i els portaren juntament amb el seu cap, Robert Merriman.

A la matinada del dia següent, sembla el dia 3 d'abril, després

d'una farsa de judici, foren afusellats al terme de Corbera, a diferents indrets. A Gandesa i Móra existien corresponsals de guerra i els franquistes volien culpar l'execució a la premsa i per això s'executaren a Corbera.

Se sap que molt pocs acabaren passant l'Ebre i arribaren a la zona republicana. Un d'ells entrà a Corbera, ja de nit, i preguntà en anglès on estava situat el riu Ebre i una dona li va detallar, però el soldat marxà equivocadament de cara la Serra de Cavalls. Això el va salvar i acabada la Segona Guerra Mundial, aquest brigadista va tornar a Corbera, va buscar la senyora i en trobar-la li va agrair la seva ajuda, explicant que va passar l'Ebre per un indret que els franquistes no el tenien vigilat, segurament per Miravet.

La major part d'aquesta història fou recopilada durant anys i me l'ha facilitat Vicent Julià Amorós, de ca Botet, que se n'havia assabentat per gent que presència-

ren les execucions i els esdeveniments.

Uns diuen que s'afusellaren 183 brigadistes, tots davall de la bassa, conegut pel camí dels Aubatans. Altres no saben el nombre exacte i expliquen que foren executats a diferents indrets, com a l'era de Panxon. Durant molts anys, aquest personatge curiós, Vicent Julià, afecionat a la Guerra Civil, col·leccionista de materials, inquiet per la cultura, anava preguntant i amb l'ajuda d'un oficial militar d'alta graduació, va conèixer part de la història del Batalló Lincoln, recollida dels arxius franquistes.

Entre els dos escatiren detalls concrets, uns relatats i altres arxivats, i gràcies al conjunt, Julià, ha pogut comentar-me aquesta història, complementada també per Josep M. Álvarez de cal Pastor, un altre estudiós dels moviments de les tropes d'ambdós exèrcits.

A Robert Merriman se'l considerava un heroi. Al Poble Vell de Cor-

bera se'l recorda gràcies a l'obra escultòrica de Mar Hernández, per iniciativa del lluitador pacifista, Jesús Pedrola Gil, iniciador de l'Abecedari de la Pau, que té l'habitatge al Poble Vell, a ca Poldo, a una de les poques cases que queden en peu.

Ernest Hemingway es va inspirar en Merriman al llibre i a la pel·lícula *Por quién doblan las campanas*, interpretada per Gary Cooper, donant vida al personatge Robert Jordan. I a la universitat de Berkeley, a Califòrnia, on ell era professor d'economia, se'l recorda amb una placa commemorativa per les seves heroicitats.

Una història apassionant, junt a moltes d'altres, que els visitants del Poble Vell coneixen pels guies que les expliquen. Visitin-lo i gaudiran d'un poble destruït per la maldat d'una guerra, que sobreviu gràcies a la força de l'esperit i l'estimació que els corberans senten per la seva vila i el record històric.